

Aan

De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Contactpersoon

Cluster Aruba

Datum

25 februari 2019

Ons kenmerk

Cft 201900020

Pagina

1/7

Telefoonnummer

+5999 4619081

E-mail

info@cft.cw

Uw kenmerk

Bijlage

-

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp

Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2018

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Op 11 februari jl. ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de uitvoeringsrapportage (UR) over het vierde kwartaal van 2018. Conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) zendt de minister uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal namens de ministerraad een UR aan het CAft. De vierde UR is derhalve tijdig ontvangen. Hierbij ontvangt u de reactie van het CAft, waarvan een afschrift aan de minister-president en de voorzitter van de Staten wordt gestuurd.

Oordeel

In het advies op de ontwerpbegroting 2018 (Cft 201800072 d.d. 2 maart 2018) heeft het CAft reeds geoordeeld dat de door de LAft voorgeschreven compensatie van het tekort over het jaar 2017 niet in het jaar 2018 gerealiseerd kan worden en dat daarmee de LAft-norm in het jaar 2018 buiten bereik is. Het CAft heeft aanbevolen dat het tekort in het jaar 2018 tenminste lager dient te zijn dan het tekort in het jaar 2017. Aruba heeft voor 2018 een begroting gepresenteerd met een tekort van 3,0% bbp, waarmee niet is voldaan aan de LAft-norm voor dat jaar van een overschot van minimaal 0,5% bbp. Het begrotingsjaar 2018 wordt blijkens de vierde UR afgesloten met een financieringstekort van de hele collectieve sector van AWG 123,0 miljoen, hetgeen overeenkomt met een tekort van 2,5% bbp¹. Hiermee lijkt te zijn voldaan aan de aanbeveling ter zake van het CAft. Na ontvangst van de definitieve jaarrekening 2018 kan het CAft echter beoordelen hoe groot het definitieve financieringstekort is.

Het Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan (SCP) is conform de Landsverordening tot instelling van een tijdelijke Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan (AB 2018 no. 84) per 1 augustus 2018 ingesteld, met een beginstand van AWG 20,2 miljoen.

¹ Het Land komt uit op een financieringstekort van 2,7% bbp. Het totale financieringstekort van het Land en de overige entiteiten binnen de collectieve sector komt uit op een financieringstekort van 2,5% bbp.

De vierde uitvoeringsrapportage 2018 bevat geen uitputtingsoverzicht van dit (tijdelijk) begrotingsfonds. Vanwege de directe relatie met de Landsbegroting is het van belang dat Aruba elk kwartaal rapporteert over het Interim begrotingsfonds SCP. Het CAft acht het om dezelfde reden van belang dat Aruba met ingang van 2019 over alle begrotingsfondsen elk kwartaal rapporteert, waaronder het Tourism Enhancement Fund, het Onderwijsfonds en het Criminaliteitsbestrijdingsfonds. Verder gaat het CAft ervan uit dat Aruba ook op kwartaalbasis rapporteert over de inkomsten en uitgaven van ATA.

Het CAft adviseert om een eventueel surplus aan leningen, die zijn aangegaan voor de reductie van het financieringstekort 2018, aan te wenden voor schuldreductie in 2019. Dit is de conform de begrotingsregel uit het Financieel Economisch Memorandum 2018-2021 (FEM) en het protocol van 22 november 2018 om meevallers in te zetten ten bate van het saldo². Tevens gaat het CAft ervan uit dat structurele beleidsintensivering zoals de verhoging van de reparatietoeslag voorzien worden van een structurele dekking.

Toelichting

Exploitiemiddelen

De vierde UR laat een middelenrealisatie zien van AWG 1.298 miljoen, hetgeen overeenkomt met 96,8% van de middelenbegroting. Aan de middelenkant laten met name de directe en indirecte belastingen tegenvallers zien.

Binnen de directe belastingen laat de winstbelasting een tegenvaller zien van AWG 12,8 miljoen terwijl het CAft in zijn reactie op de derde UR nog uitging van een tegenvaller van AWG 26,0 miljoen. De extra inkomsten in de maand november hebben geresulteerd in een minder grote tegenvaller. De grondbelasting heeft AWG 12,6 miljoen minder opgebracht dan begroot. Aruba heeft aangegeven dat non-compliance en bezwaar- en beroepsprocedures grotendeels de oorzaken zijn van deze tegenvaller. Door de recente wetswijziging (Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening grondbelasting, AB 1995 no. GT 3) en de uitkomsten van bezwaar- en beroepsprocedures verwacht Aruba dat in 2019 extra inkomsten ter hoogte van AWG 14,5 gerealiseerd gaan worden. Aangezien het nog niet duidelijk is welke onbedoelde effecten, zoals bijvoorbeeld een aanlooptijd, de wetswijziging met zich meebrengt, adviseert het CAft de verwachte belastinginkomsten conservatief te rammen.

Binnen de indirecte belastingen laat de accijns minerale oliën een realisatie van AWG 65,2 miljoen zien, terwijl in de begroting 2018 een bedrag van AWG 74,2 miljoen was geraamd. De realisatie van de accijns minerale oliën resulteert derhalve in een tegenvaller van AWG 9,0 miljoen. De aanname dat deze belasting in 2018 nog AWG 10 miljoen hoger zou uitkomen dan begroot is door de maatregelen zoals benoemd in het FEM 2018-2021, is niet reëel gebleken. Het CAft constateert dat de verhoging van de accijnzen op benzine nagenoeg geen effect heeft gesorteerd. Aruba geeft aan dat het prijseffect (de stapsgewijze prijsverhoging was pas in december 2018 doorgevoerd) en het volume-effect (stijging van de import van hybride auto's) hiervan de oorzaak zijn.

² Financieel Economisch Memorandum 2018-2021 pagina 11

Nu de realisatie van AWG 65,2 miljoen in 2018 lager was dan de realisatie van AWG 68,0 miljoen in 2017, geeft het CAft Aruba in overweging om de belastingraming 2019 voor deze belastingsoort te heroverwegen. Aangezien het CAft nog geen inzicht heeft in het integrale plan voor de belastinghervorming, kan het CAft de samenhang met andere (toekomstige) belastingwijzigingen niet beoordelen.

De BBO kent een tegenvaller van AWG 6,9 miljoen. Aruba geeft aan dat de BBO-inkomsten vanaf het moment van invoering van de crisisheffing per 1 juli 2018 achterliepen op schema. Als mogelijke verklaring ziet Aruba een veranderd bestedingspatroon van consumenten. Het CAft zal in de toekomst bezien in welke mate met dit soort effecten rekening wordt gehouden bij de vervanging van de BBO, BAZV en BAVP door één indirecte belasting.

Exploitatiekosten

De grootste kostenpost in 2018 zijn de personeelslasten (personeelskosten en de werkgeversbijdragen). Deze bedragen AWG 476,4 miljoen hetgeen gelijk is aan ruim 34% van de totale kosten. Uit het overzicht van het aantal voltijds equivalente formatieplaatsen (FTE) blijkt dat het aantal FTE gedurende het jaar 2018 nagenoeg gelijk is gebleven. In het protocol dat Aruba en Nederland op 22 november 2018 hebben afgesloten is opgenomen dat het door Aruba opgestelde Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) integraal onderdeel vormt van het begrotingsbeleid 2018-2021. Daarnaast is opgenomen dat de personeelslasten in 2019 niet meer dan AWG 479,0 dienen te bedragen om vervolgens jaarlijks nominaal te dalen. In de vierde UR rapporteert Aruba over de voortgang van het BVP. Hieruit blijkt dat de beheersinstrumenten in het BVP pas in augustus 2018 op gang kwamen en dat daarmee de in het BVP opgenomen jaarlijkse besparingen achterlopen op het initieel beoogde niveau. Inmiddels heeft Aruba aangegeven met een geactualiseerd BVP te komen waarmee voldaan kan worden aan de afspraken uit het protocol. Het CAft ziet dit stuk graag zo spoedig mogelijk tegemoet.

Per 1 juli 2018 is een structurele beleidswijziging doorgevoerd met als doel de reparatietoeslag met AWG 25 per persoon te verhogen voor pensioengerechtigden conform de Landsverordening AOV en Landsverordening AWW en voor werknemers in de private sector die een loon genieten tot en met AWG 2.500. Uit de vierde UR blijkt dat AWG 39,9 miljoen aan reparatietoeslag is uitgekeerd, hetgeen resulteert in een structurele uitgavenstijging van AWG 3,7 miljoen. Dit is mede gedekt door de incidentele onderuitputting op de Landsbijdrage AZV ter grootte van AWG 8,8 miljoen. Er was minder Landsbijdrage benodigd door de tijdelijke crisisheffing BAZV en invorderingsacties door de belastingdienst. Het CAft constateert dat hiermee incidentele middelen inzet worden om structurele uitgaven te dekken.

Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan

In artikel 5 van de Landsverordening tot instelling van een tijdelijke Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan (AB 2018 no. 84) is opgenomen dat aan het einde van elk kwartaal een voortgangsrapportage inclusief bestedingsoverzicht opgesteld wordt.

U geeft in uw schrijven van 24 januari 2019 (kenmerk: MinFEC-19/3598) aan dat in de uitvoeringsrapportages over de voortgang van dit fonds gerapporteerd wordt. Indien er middelen uit dit fonds zijn gebruikt voor de uitvoering van het Sociaal Crisisplan, bijvoorbeeld in de vorm van (project)subsidies, dan verneemt het CAft dit graag. Het CAft verzoekt u dan ook om in de eerste UR 2019 een geactualiseerd overzicht van het interim begrotingsfonds op te nemen waarin eventuele mutaties worden toegelicht.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst laat een negatief resultaat zien van AWG 42,0 miljoen. De ontvangsten bedragen AWG 33,1 miljoen terwijl de uitgaven AWG 75,1 miljoen bedragen. Aan de uitgavenkant zijn de investeringen met AWG 30,4 miljoen gestegen ten opzichte van de derde UR. Aruba heeft AWG 2,0 miljoen van het investeringsbudget niet benut. Gezien de onderuitputting benadrukt het CAft dat - vanuit prudent financieel beheer - onvoldoende uitgewerkte investeringen van de begroting dienen te worden afgevoerd. De verbeterde invordering ten aanzien van de studieleningen heeft geresulteerd in AWG 4,4 miljoen aan ontvangsten op de post lokale kredietaflossing. Daartegenover staat dat Aruba in 2018 een bedrag van AWG 24 miljoen heeft uitgegeven aan studieleningen.

Collectieve sector

In de vierde UR bedraagt het exploitatietekort AWG 88,6 miljoen. Het tekort op de kapitaaldienst bedraagt AWG 42,0 miljoen. De resultaten van de overige entiteiten van de collectieve sector en de prognose over heel 2018 zijn in een tabel inzichtelijk gemaakt.

Het tekort over de eerste drie kwartalen van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV) is conform verwachting in het laatste kwartaal omgeslagen in een klein overschot van AWG 1,1 miljoen. Het CAft constateert echter dat de zorgkosten in de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen en vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. De recente verhoging van de Bestemmingsheffing AZV (BAZV) heeft in de tweede helft van het jaar tot hogere inkomsten geleid. In de prognose is het saldo van de Sociale Verzekeringsbank (SVb) uitgekomen op AWG 7,9 miljoen. Bij de prognose van het resultaat van de SVb is rekening gehouden met de kosten voor de verhoging van de reparatietoeslag.

	Vierde UR 2018 ³	Prognose 2018 ⁴
Exploitatierkening	-88,5	-98,1
Kapitaaldienst	-42,0	-51,8
Subtotaal Land Aruba	-130,5	-149,9
AZV	-20,2	1,1
SVB	11,9	7,9
ATA	17,7	11,4
UA	-1,1	-1,1
Serlimar	-1,1	-5,2
SEPB	-0,1	-0,1
Sub totaal overige entiteiten	7,1	14,0
TOTAAL collectieve sector	-123,4	-135,9
Tekort (% bbp)	-2,5%	-2,8%

Financieringsbehoefte en schuldquote

De financieringsbehoefte in 2018 bedraagt AWG 487 miljoen. De financieringsbehoefte bestaat uit de financiering van het begrote financieringstekort in 2018 (AWG 149,9 miljoen) en herfinanciering van aflopende leningen (AWG 337,2 miljoen). In totaal is er in 2018 voor een bedrag van AWG 154 miljoen en AWG 333 miljoen aan respectievelijk binnenlandse en buitenlandse leningen aangegaan. Het voorlopige gerealiseerde financieringstekort voor het Land zoals opgenomen in de vierde UR bedraagt AWG 130,5 miljoen. Er is vooralsnog AWG 19,4 miljoen meer geleend dan nodig om het financieringstekort te dekken. Het CAft adviseert om een eventueel surplus na vaststelling van de jaarrekening 2018 in te zetten voor schuldreductie.

In het vierde kwartaal zijn drie leningen voor in totaal AWG 162 miljoen afgesloten. Twee daarvan betreffen binnenlandse staatobligaties ten bedrage van AWG 10 mln. (looptijd 5 jaar; rente 4,00%) en AWG 44 miljoen (looptijd 6 jaar; rente 4,25%). De derde lening in het vierde kwartaal is een buitenlandse lening voor een bedrag van USD 60 miljoen (AWG 108 miljoen) met een looptijd van 10 jaar tegen een rente van 5,75%.

De gemiddelde rente van alle in 2018 aangegane leningen bedraagt ca. 5,9% (2017: ca. 4,2%), aanmerkelijk hoger dus. De stand van de binnenlandse leningen is per saldo afgenomen met ca. AWG 72 miljoen en de stand van de buitenlandse leningen is toegenomen met ca. AWG 222 miljoen.

³Deze kolom betreft het daadwerkelijk behaalde resultaat zoals opgenomen in de vierde uitvoeringsrapportage. Het eventuele verschil tussen de som van de samenstellende bestanddelen en het totaalbedrag is het gevolg van afrondingsverschillen.

⁴In deze kolom is het door Aruba geraamde saldo over geheel 2018 gepresenteerd. Het eventuele verschil tussen de som van de samenstellende bestanddelen en het totaalbedrag is het gevolg van afrondingsverschillen. Voor AZV zijn de meest actuele cijfers gebruikt.

Per saldo zijn per ultimo 2018 de leningen door uitgifte van schatkistpromessen met AWG 42 miljoen toegenomen tot AWG 115 miljoen per ultimo 2018 en de kortlopende schulden teruggebracht met AWG 88 miljoen tot een bedrag van AWG 91,4 miljoen. De totale schuld per ultimo 2018 bedraagt AWG 4.298,8 miljoen en is daarmee in dat jaar toegenomen met AWG 103,6 miljoen. De toename van de schuld met AWG 103,6 miljoen is de resultante van het financieringstekort (+ AWG 149,9 miljoen) plus de toename van de schuldpromessen (+ 42 miljoen) en het terugbrengen van de kortlopende schulden (- AWG 88 miljoen). Uitgaande van de meest recente raming van het bruto binnenlands product van AWG 4.931 miljoen (CBA, oktober 2018) komt de schuldquote per ultimo 2018 uit op 85,9%. De schuld in 2018 is gedaald met 0,4 procentpunt.

Financieel beheer

Uit de vierde UR is op te maken dat Aruba ervoor gekozen heeft om de tweede PEFA-meting niet meer in 2018 uit te voeren. De reden dat de tweede PEFA niet in het jaar 2018 is uitgevoerd is dat ervoor gekozen is om capaciteit vrij te maken voor de planning en uitvoering van een aantal projecten ten behoeve van de controleerbaarheid van de jaarrekeningen van het Land. In het protocol is afgesproken dat over het boekjaar 2020 een accountantsverklaring wordt verkregen bij de financiële verantwoording in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Het toepasselijk financieel stelsel wordt door Aruba technisch uitgewerkt en er zal worden toegewerkt naar het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring. Inmiddels heeft het CAft de vastgestelde waarderingsgrondslagen voor het bijzondere controleonderzoek ontvangen. Het CAft complimenteert de minister met de voortvarende aanpak van de afspraken in het protocol. In de vierde UR wordt melding gemaakt van een nieuwe tijdslijn voor het bijzonder onderzoek, de interim audits, een nulmeting van de Centrale Audit Dienst en de controle van de jaarrekening. Het CAft ontvangt graag deze planning. Tevens wordt in het kader van het financieel beheer melding gemaakt van een regulier overleg tussen de Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur en de Directie Financiën om de kostenontwikkeling tijdig te kunnen bepalen en te bepalen in hoeverre er maatregelen getroffen moeten worden. Het CAft onderschrijft het belang hiervan mede gelet op de toepassing van de begrotingsregels die in het protocol zijn opgenomen.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Kenmerk
Cft 201900020
Blad
7/7

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De voorzitter van de Staten van Aruba
De directeur van de directie Financiën van Aruba